

SEMINAR ZA INOVATORJE

Pomnožiti vrste izumiteljev in raziskovalcev

Naša občinska raziskovalna skupnost je letos že drugič pripravila seminar za inovatorje, pa tudi za vse tiste, ki se kakorkoli ukvarjajo z inovacijsko in raziskovalno dejavnostjo. Medtem ko je bil na prvem seminarju spomladni govor predvsem o spodbujanju in organiziranju inovacijske dejavnosti, je tokrat 40 udeležencev enodnevnega seminarja, ki je potekal v domu Španski borci, najprej razpravljalo o tem, kakšno je stanje na področju množične inovacijske dejavnosti v naših delovnih organizacijah.

V razpravi, ki jo je vodil predsednik komisije za inovacije pri občinski raziskovalni skupnosti Jože Žibert, sta le predstavnika Gradisa in Indosa poročala o tem, kako poteka v njihovi delovni organizaciji inovacijsko in raziskovalno delo.

V teh dveh delovnih organizacijah je namreč to področje dokaj dobro urejeno. V večini delovnih organizacij pa ni tako. Zato so organizatorji

seminarja želeli, da bi se oglasili tudi tisti, ki se pri inovacijskem in raziskovalnem delu srečujejo še z začetnimi težavami, saj se ponekod inovatorji še vedno borijo za priznanje svojega dela. Bolj malo je tudi delovnih organizacij, ki področje inovacijske in raziskovalne dejavnosti urejajo s samoupravnimi akti.

V nadaljevanju seminarja je pomolčanik republiškega sekretarja za družbeno planiranje Milan Pintar razložil udeležencem pomen inovacij

in organizirane raziskovalne dejavnosti za stabilizacijo gospodarstva, dr. Krešo Puharič pa je pojasnil novi zakon o izumih, tehničnih izboljšavah in znakih razlikovanja. Seminar so naši inovatorji sklenili z razpravo ob okrogli mizi. Oblikovali so delovni program za prihodnje leto in nalogam, ki so si jih zastavili že prej, a jih še niso utegnili izpolniti, dodali še nekaj novih.

Zavzeli so se za ustanovitev občinskega društva inovatorjev in izumiteljev tehničnih izboljšav in imenovali iniciativni odbor, ki naj bi pripravil vse potrebno za pričetek njegovega dela. Namen društva, v katerega bi bili vključeni posamezniki in prek svojih komisij za inovacije tudi delovne organizacije, bo predvsem pomagati pri urejanju položaja inovacijske in raziskovalne dejavnosti v samoupravnih aktih delovnih organizacij. Mladim, ki obiskujejo obe srednji šoli v naši občini, pa tudi učencem višjih razredov osnovnih šol, bodo na zanje primeren način poskušali zbuditi zanimanje za delo na tem področju. Ena izmed nalog občinske raziskovalne skupnosti bi tudi bila povezati se s klubi tehnične kulture.

Še naprej bi tudi kazalo prirediti podobne seminarje, ki pa bi se jih morali udeleževati tudi vodilni delavci iz podjetij, saj prav ti lahko zelo veliko prispevajo k hitrejšemu razvoju inovacijske in raziskovalne de-

javnosti. Inovatorji sami pa bi morali bolj poskrbeti, da se dvignejo iz anonimnosti, ne pa da se na razpis občinske raziskovalne skupnosti za nagrado Inovator leta prijavijo v tako majhno število. Pomankljivost, ki pa jo bo občinska raziskovalna skupnost skušala čimprej odpraviti, je tudi ta, da v občini ne obstaja seznam delavcev, ki se v naših delovnih organizacijah ukvarjajo z inovacijami in raziskavami. D. J.

Zgled delavcev Kolinske

Čedalje več je tudi v naši občini delovnih kolektivov, ki so v notranjih rezervah poskušali tiste kakovostne delavce gospodarjenja, ki jim bodo sčasoma prinesli zmago v bitki za dvig delovne produktivnosti in za stabilizacijo gospodarstva, s tem pa tudi bitko za izvoz. Primer uspešnega opiranja na svoje moči in iskanje svojih notranjih rezerv je prav gotovo tudi delovna organizacija Kolinske.

V tem delovnem kolektivu so že pred meseci delali tudi ob sobotah in nedeljah pa v treh ali celo v štirih izmenah. Seveda ne vsako soboto in nedeljo in tudi ne vseskozi v vseh izmenah. Kolinska se, kot mnoge druge delovne organizacije, večkrat sooča z zelo kratkimi izvoznimi roki, s problemi nakupa plastične embalaže in papirja ter s premajhnimi proizvodnimi zmogljivostmi. Da bi se izognili izpadom izvoznih naročil in nepotrebnim zastojem v proizvodnji, zlasti ob konicah, so se odločili »posojati« delavce zdaj temu, zdaj onemu tozdu. Prav to pa je zadnji čas v mnogih organizacijah združenega dela velik problem. Mnogi delavci nočejo svojih delovnih mest, čeprav zanje zaradi pomanjkanja surovin ali reprodukcijskega materiala začasno zmanjka dela.

V Kolinski pa to ni problem, čeprav je tudi res, da večina delavcev pozna večino strojev in se hitro prilagodi novemu delovnemu mestu. Tako se zgodi, da mora delavec, ki dela v Mostah, za nekaj dni v tozdu na Viču, tja pa začasno odidejo v glavnem tisti, ki stanujejo najbližje.

Delavcem se premešanje ne pozna »v kuvertah«, pač pa si s tem zagotovo stalni kos kruha. Dobro namreč vedo, da je od skupnega uspeha, h kateremu vsi prispevajo, še kako odvisen njihov osebni dohodek. Vedo, kaj pomenijo izvozne obveznosti in da je torej uresničitev plana skrb njih vseh. C. P.

35 LET TEOLA IN NJEGOVE PERSPEKTIVE

Povezovanje in osebna zavzetost

Zadnja številka Informatorja, ki ga v Teolu ciklostiranega že tretje leto prizadevno pripravlja odbor za informiranje z uredniškim odborom N. Pipuš, M. Seliskar in T. Kerševan, je posvečena 35-letnici njihove delovne organizacije. Naj zato kar iz njega povzamemo nekaj pomembnejših mejnikov doseganega delovanja in perspektive nadaljnjega razvoja. Zabeležil jih je direktor inž. Angon Zugej.

Leta 1946 je bilo ustanovljeno podjetje za izdelavo tekstilnih in usnjarskih pomožnih sredstev Kema, ki naj bi uvožena sredstva nadomestilo z domačimi. Za njegove potrebe je bila adaptirana stara usnjarna ob Zaloški cesti. Že čez štiri leta, ko so podjetje prevzeli v upravljanje delavci, se začne novo obdobje, povezano s skorajšnjim intenzivnim razvijanjem industrije pralnih praškov. Leta 1960 je prišlo ob priključitvi Oljarskeki je imela obrate »ob Tovarniški ulici. Prek novih obratov in skladišč pa ob posodabljanju proizvodnje se je iz stare tovarne tja postopno selil tudi Teol in l. 1974. je bil v večjem delu tja tudi preseljen. Tedaj se je pomnožilo tudi število strokovnjakov in Teol je dvignil svoje poslovanje na evropsko raven.

In kakšne so nadaljnje perspektive Teola? »V času stabilizacije in gospodarskih težav so težave tudi pri pridobi-

V POLTRETJEM LETU NOVA TOVARNA POLIAMIDNIH VLAKEN JULON

Od temeljnega kamna do tovarne

V delovni organizaciji Jugotekstil-Julon so v počastitev 29. novembra in 15-letnice obstoja odprli novo tovarno poliamidnih (PA) vlaken. Predsednik republiškega sveta zvez sindikatov Slovenije Vinko Hafner, ki je 24. 4. 1979 položil temeljni kamen, je 26. 11. 1981 slavnostno odprl novo tovarno (na sliki).

Nova tovarna je plod združevanja dela in sredstev 42 organizacij združenega dela tekstilne industrije iz vse Jugoslavije, saj le-te združujejo 19,5% sredstev od vrednosti investicije, ki znaša 1.902 milijonov din. Nova proizvodnja predstavlja veliko prednost tako za delovno organizacijo Jugotekstil-Julon — produktivnost se bo povečala s 6 na 16 ton letno na delavca, povečal pa se bo tudi izvoz PA vlaken z 1,9 milijonov dolarjev v letu 1981 na 10 milijonov dolarjev v letu 1982 — kot za tekstilno industrijo, saj se bo količina PA vlaken povečala z 2.400 na 13.400 ton na leto. To pomeni, da tekstilni industriji, ki po sedanjih podatkih potrebuje 25.000 ton PA vlaken na leto, in jih je do zdaj morala uvažati 20.000 ton, ne bo treba uvoziti več kot 9.000 ton, kar pomeni 23 milijonov dolarjev prihranka.

Omenimo naj samo še to, da je poskusna proizvodnja stekla že julija letos in je po treh mesecih že dala ugodne kvalitete, finančne in devizne rezultate.

Besedilo: STANKA RITONJA, Slika: TONE ZUPAN

Aktiv novinarjev v ozd

Soodgovornost organizatorjev obveščanja, novinarjev, urednikov in uredniških odborov, izdateljskih odborov ali svetov itn. za gospodarsko stopnjo razvoja, politično klimo in družbeno akcijo najbrž ni več sporna zadeva. Najbrž tudi ni sporno, da se bomo z vse večjo javnostjo delovanja, pa v medsebojni povezavi, v živi akciji vseh in vsakogar hitreje izkopal iz takih in drugačnih težav. Tako daleč lahko vidimo potrdilo te misli, da je npr. odprtost, interakcija — tudi čez meje SFRJ — eden osnovnih elementov vse naše družbe, če hočemo stabilizirati naše gospodarstvo in prek tega usmerjati ves naš bodoči družbeni razvoj.

To v malem dokazuje tudi nekako deseterica članov našega aktiva — včasih bolj, včasih manj uspešno. V letih svojega delovanja se je aktiv potrdil, pa prišel do stopnje, ko mora napraviti nadaljnje kvalitativne in kvantitativne korake. Poti zanje je seveda več, vsaj ena pa se ponuja domala kar sama. Začetno »jedro« aktiva je izoblikovano, sindikat se je dobro zrastel z njim od takrat, ko ga je »prevzel« od SZDL — najbrž zelo zavestno — in v tej smeri kaže najbrž iskati nove oblike za dvig kvalitete dela tega aktiva! Podrobnejše, dokumentirane analize, zahtevnejše teme pogovorov, »izvjavajoče« alterantive pri iskanju rešitev z vedno večjo pozornostjo na pluralistična mnenja posameznih članov, tudi odkrit boj mnenj z jasnimi pozicij in z jasnimi cilji. In najbrž sta ob tem gospodarski in družbenopolitični trenutek lahko spodbuda tudi za kvantitativni porast članstva aktiva.

Pri tem se velja spomniti, da letos pogršamo v aktiv nekatere, včasih celo dobre njegove člane, kot so Saturnus, Izolirka, Indos, Totra, Toplarna, Julon, KTM, pa Integral, Perutnina Zalog, Emona, Interevropa, Obnova, SCT, ŽG... Le-ti bi morali najti svoje »stare« mesto poleg Vevčanov, Velane, Kolinske, Gradisa, BTC, Žita, Teola, Naše skupnosti... AM

Odprtje novih prostorov

Tudi 2900 delavcev Geološkega zavoda Ljubljana je praznovanje dneva republike združilo z dvema pomembnima dogodkoma: odprtjem novih proizvodnih skladiščnih prostorov tozda Geotehnična dela ob Letališki cesti in 35. obletnico obstoja Geološkega zavoda. Slavnostni govornik na proslavi je bil predsednik mestne konference ZKS Marjan Orožen. Novi prostori, ki merijo 7000 kvadratnih metrov, bodo delavcem Geološkega zavoda omogočili, da bodo na leto izdelali več vrtnih opreme kot doslej, tudi za izvoz. Že zdaj pa kar tretjino celotnega prihodka podjetja ustvarijo s prodajo svojih izdelkov na tujem trgu. Naložba — denar zanjo je združilo vseh šest tozdog Geološkega zavoda — je stala okoli 220 milijonov dinarjev. Na sliki: Pogled na novo poslopje Geološkega zavoda ob Letališki cesti. D. J.

NAŠI DELOVNI LJUDJE IN OBČANI O SEBI IN O SVOJEM DELU

MOŠKRIČEVA MAMA IZ ZADVORA O KLEKLJANJU

Zaradi denarja ne, iz veselja pa

Naša babica in mama so se znale spretno sukati pletilke, saj je bilo ročno delo eden izmed obveznih šolskih predmetov. Pletenja in kvačkanje jim nista pomenila le prijetno, temveč predvsem koristno opravilo. Velikokrat je bil doma narejen izdelek lepši kot tisti, ki je bil kupljen v trgovini, pa še cenejši je bil. Zadnja leta ponovno narašča zanimanje žensk za pletenje, kvačkanje in vzlanje, vendar ne toliko iz potrebe kot zaradi veselja do ročnega dela.

»Zaradi denarja se ne spleča delati, zaradi veselja pa,« meni tudi Pepca Moškrič iz Zadvora, ena naših maloštevilnih občank, če ne sploh edina, ki se v prostem času ukvarja z nekoliko nenavadnim konjičkom, to je s klekljanjem. Vendar to ni čudno, če vemo, da je Moškričeva mama, ki je bila leta 1903 rojena na Gorenjskem, otroška leta preži-

Moškričeva mama pri klekljanju (Foto: D. Juvan)

vela v Čepovanu. V tem kraju pa je včasih znalo klekljati sleherno dekle in žena.

Tudi Pepca Moškrič se je te spretnosti naučila že kot majhna deklica. Ko ji je bilo pet let, je rada zahajala k bližnji sosedin in jo opazovala pri klekljanju. Nekoč jo je zaprosila: »Pokažite se meni, kako se to dela!« Ker pa je za klekljanje treba imeti blazinico, pa kleklje in sukanec, ji je sosedna naročila, naj to drugič prinese s seboj. To je bil začetek, znanje pa si je potem Pepca Moškrič izpopolnjevala še v čipkarski šoli, ki so jo imeli par po obveznem pouku. Imela je veselje do klekljanja. Zato je po vzorcih, ki jih je dobila v šoli, delala tudi še doma. »Tako sem si že mlada s čipkarstvom služila denar. Ni bilo veliko, kak krajcar pa je le bil,« pripoveduje.

Leta 1917 je Pepca skupaj z domačimi pribežala v Dobrunje. Deset let kasneje se je poročila. Nato so se rodili otroci, prišla je druga svetovna vojna. Po osvoboditvi je delala v krajevnem odboru, na socialnem skrbstvu, za klekljanje ni bilo časa ne materiala. Nekako pred štirinajstimi leti pa jo je hči Zinka pričela nagovarjati: »Daj, mama, ko že znaš klekljati in imaš tudi vse priprave za to, naredi kakšen prtiček.« In tako je Pepca Moškrič približno po štiridesetih letih spet vzela v roke blazinico, in kleklje. Roke so ji bile sprave pri tem opravilu manj spretno kot včasih, vendar klekljati v tem času, ko se s tem ni ukvarjala, ni pozabila.

Kadar ima zdaj čas — pozimi ga je nekoliko več, poleti, ko ima opraviti tudi na njivi, pa manj — prinese na mizo v kuhinji košaro z blazinico. Sede na klop, vedno na isto mesto, roke ji spretno sukajo kleklje, zbadajo bučike... Nekako štiri ure na dan presedi pri tem opravilu. Če ima roke hrapave od dela na njivi, potem ji gre klekljanje počasneje, od rok. Pa tudi dnevi so različni. »Kak dan naredim veliko, so pa dnevi, ko mi vse leti iz rok,« razlaga Moškričeva mama.

Blazinic, ki morajo imeti obliko valja, ima Moškričeva mama več. So različne velikosti; za izdelavo večjih in manjših prtičkov ali tudi samo obrob za prte. Med delom leži blazinica, ki mora biti iz močnega blaga, napolnjena pa je navadno z žaganjem, v košari. Na blazinici se prične vzorec, vanj se potem pri delu po potrebi zapikuje bučike. Kam in kdaj zapikati bučiko, se je seveda treba navaditi. Okrog bučike se potem s klekljami navija lanen sukanec. Koliko klekljel potrebuje hkrati, je odvisno od velikosti vzorca. Manj kot 10 jih pride le malokrat v poštev. V rokah pa jih mora imeti vedno štiri naenkrat.

Tako nastajajo čipkasti prtički, pa obrobe za večje prte. Svoje izdelke prodaja Moškričeva mama tudi Domu. Pa ne zaradi denarja, saj za prtiček, ki ga je klekljala 12 ur dobi le 70 dinarjev. (Sukanec pa ji dajo v Domu). Bolj ji gre za vzoreček, ki ga potem lahko obrzdi in po njem napravi še prtiček za svoje domače.

Nekoč so mlajše deklice iz sosesčine opazovale Moškričovo mamo pri klekljanju in zaželele so si, da bi tudi njih naučila te spretnosti. Zato jim je povedala, kaj vse naj prihodnjic prinese s seboj. Toda deklic ni bilo več. »Izmed vseh mojih otrok, vnukov in drugih sorodnikov je le ena nečakinja pokazala veselje do tega dela in naučila sem jo klekljati. A tudi ta zdaj nima več časa, da bi se s tem ukvarjala. Ko bo pravnikinja Živa stara pet let« in Moškričeva mama pokaže na triletno živahno deklico, ki poslušata najin pogovor, »bova začeli z učenjem«. Res bi bilo škoda, da bi se tega lepega, prijetnega in koristnega ročnega dela ne naučil nihče drug.

DARJA JUVAN